

Ioan-Emanuel CHERATA

Fiicei mele Mara și soției mele Gabriela

Ioan-Emanuel CHERATA

Mari baritoni ai secolului al XX-lea

Editura UNIVERSITARIA
Craiova, 2023

Referenți științifici:

Conf.univ.dr. ELMIRA SEBAT

Lect.univ.dr. DUMITRU PASĂRE

Copyright © 2023 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CHERATA, IOAN EMANUEL

Mari baritoni ai secolului al XX-lea / Ioan-Emanuel Cherata. -

Craiova : Universitaria, 2023

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-1937-1

929

© 2023 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Mari baritoni ai secolului al XX-lea

CAPITOLUL I

BARITONI ITALIENI

Gottardo Aldighieri

Gottardo Aldighieri s-a născut la 6 ianuarie 1824 la Lazise, în provincia Verona, Italia și a decedat la 11 mai 1906, la Verona, Italia.

El a fost un bariton de operă italian. A fost căsătorit cu soprana Maria Spezia-Aldighieri, care a avut și ea o importantă carieră de operă în Italia. A fost străbunicul cântărețului George Aaron.

Gottardo Aldighieri a studiat canto cu Domenico Foroni la Verona și Francesco Lamperti la Milano.

În perioada 1858 și 1885, Aldighieri a apărut pe marile scene de operă din Italia. El a cântat un amplu repertoriu, interpretând lucrări ale compozitorilor italieni, francezi și germani.

Aldighieri avea o voce puternică și frumoasă, cu o gamă vocală largă, ceea ce i-a permis să se interpreteze unele roluri de tenor, deși a rămas, în mare parte, în repertoriul baritonului.

Este cunoscut faptul că, în semn de apreciere, compozitorul Luigi Arditi i-a dedicat lui Aldighieri celebrul său cântec de vals „Il bacio”.

În anul 1858, Aldighieri a debutat în rolul lui Germont în *La traviata* de Giuseppe Verdi, la Teatro Nuovo di Novara.

În perioada 1859-1860, Aldighieri a cântat pe scenele mai multor teatre italiene.

La Scala din Milano și-a făcut debutul în rolul principal din *Nabucco* al lui Verdi, alături de soția sa, în rolul Abigaille, în anul 1861.

În anul 1862, Aldighieri a fost angajat la Teatro di San Carlo, unde a jucat în special în primele reprezentații ale spectacolului „Luisa Strozzi”, ale compozitorului Ernesto Viceconte, în „Caterina Blum” a compozitorului Enrico Bevignani și rolul principal din „Don Carlo” al compozitorului Vincenzo Moscuzza.

Tot la Teatro di San Carlo, Aldighieri a jucat roluri în premierele: Un ballo in maschera (Renato) de Verdi, Les Huguenots de Giacomo Meyerbeer (Comte de Nevers) și La Muette de Portici de Daniel Auber.

Începând din anii 1860, Aldighieri este invitat să colaboreze de marile teatre de operă din Italia.

În anul 1869, Aldighieri a interpretat rolul lui Raoul în premiera piesei Gabri di Vergy a lui Gaetano Donizetti, la Teatro di San Carlo.

În anul 1872, Aldighieri a interpretat rolul Faraone în Mosè in Egitto de Gioachino Rossini și Wolfram, în premiera italiană a lui Richard Wagner Tannhäuser, la Teatro Comunale di Bologna.

Tot în 1872, Aldighieri a cântat rolurile în premierele lui Errico Petrella Manfredo (Hermann) și Viceconte Selvaggia, la Teatro di San Carlo.

În anul 1873, Aldighieri a interpretat rolul principal din William Tell de Rossini și a cântat rolul lui Antonio în Il mercante di Venezia de Ciro Pignotti, la Bologna. Tot în anul 1873, Aldighieri a cântat la Teatrul Apollo din Roma, în premiera mondială a piesei Il Conte Verde de Giuseppe Libani. În anul 1874, s-a întors la Apollo pentru a interpreta rolul principal din Don Giovanni de Wolfgang Amadeus Mozart.

În anul 1875, a cântat rolul Amonasro în Aida de Verdi, la Teatro Costanzi din Roma.

Din 1875 până în 1876, Aldighieri a fost angajat la Scala din Milano, unde a interpretat mai multe roluri verdiene, printre care Renato, Montfort și Germont. De asemenea, a cântat rolul lui Barnaba în premiera piesei La Gioconda de Amilcare Ponchielli.

În anul 1879, Aldighieri l-a interpretat pe Yermolov în L'étoile du nord de Meyerbeer la Teatro di San Carlo și în 1880, a jucat în Dinorah de Meyerbeer.

În 1880, la Teatro Regio di Turino, Aldighieri a cântat rolul lui Figaro din Bărbierul din Sevilla, iar în anul 1881 a interpretat rolul lui Ercole în premiera Cordelia lui Stefano Gobatti.

Între 1881-1882, Aldighieri a cântat din nou la Scala din Milano, rolul William Tell de Rossini și în premierele piesei Bianca de Cervia de Antonio Smareglia și Il Violino di Cremona de Giulio Litta. Colaborarea cu Scala din Milano s-a finalizat în anul 1885, când Aldighieri a interpretat rolul Alfonso din opera „La favorita” de Donizetti.

Pasquale Amato

Amato s-a născut la 21 martie 1878 la Napoli, Italia și a decedat la 12 august 1942 în Jackson Heights, Queens, SUA, la vârsta de 64 de ani. Amato, în floare, posedă o voce superbă de bariton, cu o busolă largă. Potrivit lui Michael Scott din The Record of Singing, avea un sunet și un ton vibrant unic care nu putea fi confundat cu cel produs

de orice alt bariton. Deși nu era chiar atât de opulent ca instrumentul vocal deținut de faimosul său contemporan Titta Ruffo, era totuși minunat de rezonant și sigur, cu multă putere de purtare și flexibilitate. Amato a cântat și cu fraze magistrale și cantabile. Amato a fost unul dintre cei mai distinctivi cântăreți ai epocii sale.

Amato a fost un bariton de operă italian, a studiat la Conservatorul din San Pietro a Majella din Napoli cu Vincenzo Lombardo (care a dat lecții de canto și marelui tenor napolitan Enrico Caruso) și cu profesorul de canto și compozitorul italian Beniamino Carelli.

În anul 1900, a debutat cu rolul Père Germont în *La traviata*, de Verdi, la Teatro Bellini din Napoli.

Amato a cântat la Genova, Roma, Monte Carlo, Germania, țări ale Europei de Est și Argentina.

În anul 1904, cu Teatro di San Carlo Company, Amato a apărut la Royal Opera House din Londra.

În anul 1907, baritonul s-a angajat La Scala din Milano unde a cântat acolo sub bagheta lui dirijorului Arturo Toscanini.

Amato a participat la comemorarea centenarului Verdi, în anul 1913, la Teatrul Busseto, jucând în *La traviata* și *Falstaff* sub bagheta lui dirijorului Arturo Toscanini.

Printre rolurile de operă pe care Amato le-a cântat în Italia, înainte de Primul Război Mondial, se numără: rolul principal în

Rigoletto din opera omonimă, Scarpia în „Tosca”, Amonasro în „Aida”, Golaud în „Pelléas et Mélisande”, Marcello în „La bohème”, Barnaba în „La Gioconda”, Kurwenal în „Tristan și Isolda”.

Amato s-a bucurat ca solist de operă de o reputație internațională, dar a atins apogeul faimei sale în New York City, unde, din 1908 până în 1921, a cântat cu Metropolitan Opera .

În anul 1908, Amato a debutat la Metropolitan Opera, sub bagheta dirijorului Toscanini.

În anul 1910, Amato a cântat în opera Armide de Gluck, alături de Enrico Caruso, Alma Gluck, Louise Homer și Olive Fremstad.

În decembrie 1910, la premiera mondială de la Met a piesei La fanciulla del West de Puccini, Amato a interpretat rolul lui Jack Rance, cântând alături de Enrico Caruso, Antonio Pini-Corsi, Emmy Destinn, Dinh Gilly.

În presa americană a acelor timpuri, au fost consemnate știri despre baritonul Amato, respectiv în renumitul cotidian The New York Times, publicat în data de 29 octombrie 1912, se scria despre Amato, recunoscându-i-se celebritatea, de întoarcerea sa, cu vaporul, în Statele Unite ale Americii, în octombrie 1912, împreună cu alți colegi baritoni Titta Ruffo, William Hinshaw, Antonio Scotti și soprana Lucrezia Bori. „Baritonul de 2.000 USD spune că arta cântecului este în declin în Italia – Îi plac rolurile shakespeariane”. The New York Times/ 29 octombrie 1912/ Consultat la 21 decembrie 2009. / „Nava cu aburi George Washington a adus ieri câteva completări importante la

Mari baritoni ai secolului al XX-lea

forțele operistice din America. Lista de pasageri includea numele lui Titta Ruffo, baritonul de 2.000 de dolari, și Lucrezia Bori, soprana spaniolă. Pe lângă Ruffo, mai erau trei baritoni la bord – Antonio Scotti, Pasquale Amato și William Hinshaw”.

În anul 1913, Amato a interpretat rolul principal în *Cyrano de Walter Damrosch*, împreună cu Frances Alda și Riccardo Martin.

În anul 1913, Amato a jucat în producția *Un ballo in maschera* de Verdi și în *Mefistofele* de Arrigo Boito, alături de Caruso, Destinn, Margaret Matzenauer și Frieda Hempel.

În 1914, Amato a cântat *La Gioconda* și a interpretat rolul lui Escamillo în *Carmen* de Bizet și rolul lui Manfredo (alături de Adamo Didur și Lucrezia Bori) în *L'amore dei tre re* de Montemezzi.

În anul 1915, Amato a interpretat rolul lui Napoléon în *Madame Sans* de Umberto Giordano. -Gêne, jucând împreună cu Farrar ca Catherine.

În 1916, a jucat în premiera americană a rolului lui Giovanni din opera *Francesca da Rimini* de Riccardo Zandonai, iar în anul 1918 a interpretat, tot în premieră, rolul lui Gianetto din drama lirică *Lodoletta* de Mascagni, alături de Caruso, Didur și Farrar.

În anul 1933, Amato a interpretat rolul Germont în *La Traviata*, de Verdi, la Hipodromul din New York (la 25 de ani după debutul său în SUA).

În anul 1935, Amato a acceptat funcția de șef de studii de canto și operă la Universitatea de Stat din Louisiana, unde în anul 1939 a fost inițiat ca membru de onoare al capitolului Beta Omega al fraternității Phi Mu Alpha Sinfonia, fraternitatea națională pentru bărbați cu interes special pentru muzică.

Michael Scott (fondatorul London Opera Society) scria despre Amato în *The Record of Singing*, descriindu-l ca având „un sunet și un ton vibrant unic, care nu putea fi confundat cu cel produs de orice alt bariton. Deși nu era chiar atât de opulent ca instrumentul vocal deținut de faimosul său contemporan Titta Ruffo, era totuși minunat de rezonant și sigur, cu multă putere de purtare și flexibilitate. Amato a cântat și cu fraze magistrale și cantabile. Pe scurt: a fost unul dintre cei mai distinctivi cântăreți ai epocii sale”.¹

Mario Ancona

Ancona s-a născut la 28 februarie 1860 la Livorno, Toscana, Italia și a decedat la 23 februarie 1931 la Florența, Italia.

Carierea artistică a renumitului bariton italian și maestru al cântului bel canto, Mario Ancona, s-a desfășurat în „Epoca de Aur a Operei”.

După ce a început o carieră de afaceri, Ancona a luat lecții de canto în orașul său natal, Livorno cu un profesorul Matteini, iar, ulterior, a studiat cu Giuseppe Cima, la Milano.

¹ M. Scott, *The Record of Singing* Volumul I (Duckworth, Londra 1977), pp. 116–117.

În anul 1880, la vârsta de 20 de ani, Ancona a debutat ca și cântăreț amator.

O altă informație, potrivit căreia cea mai veche apariție profesională a lui Ancona, cunoscută într-o operă nu a avut loc până în 1889, când, la Trieste, a cântat în opera „Le roi de Lahore”, a compozitorului Massenet, interpretând rolul Scindiei. Sursa acestor informații referitoare la cariera artistică a lui Ancona, din care sunt preluate multe dintre datele aparițiilor scenice, locurile și evenimentele, este „The Concise Oxford Dictionary of Opera”.

Ancona a interpretat diverse roluri pe scenele renumitelor opere ale continentului european, dar și american.

La scurt timp de la debutul său operistic, Ancona a cântat la Scala din Milano în opera Cidul a compozitorului Massenet.

La Teatro Dal Verme din Milano, la data de 21 mai 1892, Ancona a interpretat rolul lui Silvio în prima reprezentație a Pagliacci a lui Leoncavallo, sub bagheta dirijorului Toscanini.

În anul 1893, în Londra, la Royal Opera House și la Covent Garden, Ancona a interpretat rolul Tonio, în prima reprezentație londoneză a operei „Pagliacci” a compozitorului Leoncavallo, într-o distribuție din care făceau parte soprana Nellie Melba și tenorul Fernando De Lucia.

Bucurându-se de aprecierea publicului londonez, Ancona a apărut, în mod regulat până în 1901, la Covent Garden.

Ancona a cântat ca artist invitat atât pe continentul american, la Boston, Chicago, Buenos Aires, Cairo, cât și în Europa, la Madrid, Moscova, Sankt Petersburg, Varșovia, Lisabona.

În anul 1893, a fost angajat la Opera Metropolitană din New York, unde a cântat cu succes până în anul 1897.

Între anii 1906–1908, a avut o colaborare fructuoasă cu Compania de Operă din Manhattan. Recenziile ziarelor și ale publicul din Manhattan au apreciat în mod deosebit interpretarea sa din Don Giovanni de Mozart.

În anul 1908, Ancona a cântat la Paris, bucurându-se de succes și apreciere din partea publicului și a criticilor vremii sale.

În anul 1914, Ancona a apărut pe scena teatrului Sarah Bernhardt, unde a fost complimentat personal de însăși renumita actriță.

Baritonul Ancona a interpretat remarcabil operele de bel canto, compuse de Bellini și Donizetti („Lucia di Lammermoor”, „La favorite”, „I Puritani”) și operele verdiene (interpretând rolul Amonasro în „Aida”, rolul Ford în „Rigoletto”, rolul Germont în „Traviata”, rolul Iago în „Otelo”, Don Carlos în „Ernani”).

Ancona a mai interpretat următoarele roluri: Gerard în opera „Andrea Chénier” a compozitorului Giordano, rolurile Wolfram, Telramund, Hans Sachs, din compozițiile lui Wagner, rolurile Lescaut și Marcello, din compozițiile lui Puccini, rolurile Don Giovanni și Figaro din compozițiile lui Mozart, rolurile Alfio din „Cavaleria